

πρίγκιψ Λουδοβίκος δ' ἐκ Ναυαῤῥας. Οὗτος διενεοίτο νὰ ἐκτείνῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ διὰ κατακτήσεων ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ, πρὸς δὲ καὶ τὴν χώραν Ζένταν νὰ ἀπαρτίσῃ ἀπὸ τοῦ Βάλσα, καὶ ἤδη ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἶχε συλλέξει ἐπιλέκτους τινὰς Ναυαῤῥαίους πολεμιστὰς ἐν Δυρράχιῳ, ὅτε ὁ θάνατος κατέλαβεν αὐτὸν ἐπὶ τινος διὰ τῆς Ἀπουλίας ὁδοπορίας [1372]. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ ἐν Δυρράχιῳ Ναυαῤῥαῖοι ἐπέλωσαν τὴν πόλιν ταύτην ἀντὶ 6000 δουκᾶτων Γεωργίῳ τῷ Βάλσα, τῷ Κόμητι τῆς Ζέντας [17]. Ἰστέρον τὸ Δυρράχιον, ὡς καὶ ἡ Αὔλων, ἀπαντᾶται ὡς κτήσις τοῦ πενθεροῦ τοῦ Σκεντέρβη, τοῦ Μιριδιτοῦ Γεωργίῳ Ἀριανίτου Κομνηνοῦ Τόπια Γόλεμ. Παρὰ δὲ τούτου καὶ Ἰωάννου τοῦ Κασριώτου, τοῦ πατρὸς τοῦ Σκεντέρβη τὸ τε Δυρράχιον καὶ ἡ Κρόια καὶ ἡ περὶ αὐτὰς χώρα μετέβη ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σκεντέρβη [18]. Τοῦ δὲ Σκεντέρβη τὸν τε ἀνήλικον υἱὸν καὶ τὸ κράτος ὑπὸ τῆς τῶν Ἐνετιῶν κηδεμονίαν καταλιπόντος, τὸ Δυρράχιον, ὡς καὶ ἡ περὶ αὐτὴν χώρα, εἰκότως μετέβη ὑπὸ τὴν Ἐνετικὴν ἀριστοκρατίαν, καὶ παρὰ ταύτης ἐξήρπασεν αὐτὸ ὁ Βιζιζήτης Β'. [1592. ἰδ. ἱστ. τ. Ὁσμ. κράτους ὑπὸ Hammer, γαλλ. μεταφρ. τομ. 40. 71].

(17) Οὕτως ὠνομάζετο ἡ παρὰ τῇ Σκόδρα λίμνῃ (π. Λαβεάτι), καὶ ἐκ ταύτης ὀμωνύμως καὶ ἄλλα ἢ περὶ αὐτὴν ἐπὶ ῥηξία.

(18) Γνωστὸν, ὅτι οἱ ἱστοριογράφοι τοῦ Σκεντέρβη ὡς ὄρια τοῦ βασιλείου τοῦ ἡγεμόνος τούτου δηλοῦσι τὸν κόλπον τῆς Ἀμβρακίας μεσημβρ. καὶ τὰ στόμια τοῦ Καττάρου ἀρκτ. πρὸς ἀνατολὰς δὲ μέχρι τῆς Σερβίας καὶ Μακεδονίας ἐκτείνουσι αὐτό. Ἄλλ' ἐρευνῶντες προσεκτικῶς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, εὐρίσκωμεν, ὅτι, ἀκριβῶς εἰπεῖν, περιελάμβανε μόνον τὴν Κρόιαν, τὴν Λίτσον, τὸ Δυρράχιον καὶ τὸ μέρος τῆς Μουσακίας, τὸ παρκατεινόμενον καθ' ὅλην τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἄψου. Ἐκτός τούτου ὁ Καστριώτης Γεωργίος, ὡς στρατιωτῆς τοῦ Χριστοῦ (ἡπερ ἐπωνυμίαν αὐτὸς ἐκυστῶ ἔδωκεν) ἦν ἀρχηγὸς δεσμοῦ, ἐκ λατίνων συγκειμένων δεσποτῶν, ὅτινες ὑπὸ διαφόρους ἐπωνυμίας, ἄρχοντες, κόμητες κ. ἄλ. κατείχον τὰς χώρας τῆς ἀνω Ἀλβανίας. Ἀρκτικῶς μὲν ἦσαν οἱ δεσπότες τῆς Ζαδρίμης περὶ τὴν Λαβεάτιδα λίμνην καὶ τῆς Δαίμης ἐν Δαρδανίᾳ ἄφ' ἑτέρου ὁ Παῦλος Δουκαγίνος, ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου, δεσπότης τῶν Δουκαδῶν καὶ τῆς Κανίνης, αἱ ἀνεξάρτητοι φυλαὶ τῆς Χειμάρρας, οἱ βαρῶνοι τοῦ Ἀργυροκάστρου τῆς Τιτοπόλεως [ν. Τεπελένι] καὶ τῆς Χωμίλης, χωρίου ἐρυμνοῦ παρὰ τῷ Ζουλατίῳ. Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ οὔτε περὶ Ἀρτης γίνεται λόγος, οὔτε περὶ Ἰωαννίνων, ὄντων τότε ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῶν καὶ ἤδη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλόδων· οὐδὲ τὸ τοῦ Βερατίου φρούριον κατεῖχεν, ἀποπειραθεὶς μὲν κυριεῦσαι αὐτοῦ, ἤδη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουράτ κερρατημένου, ἀποτυχῶν δέ. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἦν ἀρχηγὸς μεγάλου δεσμοῦ ἰσχυρῶν μὲν, ἀλλὰ μικρῶν ἡγεμόνων· ἡ δὲ εὐκλεία αὐτοῦ ἐξήρτατο μᾶλλον ἐκ τῶν προσωπικῶν του ἀρετῶν, ἢ ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων χωρῶν.

Ἐκτοτε τὸ Δυρράχιον, περιτετειχισμένον, κατὰ τὸν κικὸν τρόπον ὠχυρωμένον καὶ φρουρούμενον, διατελεῖ τὴν δυναστείαν τῶν Ὁσμανιδῶν, διὰ τὴν παντελῆ ἐπιτυχίαν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς χώρας ἐκ τῶν εἰρημένων ἀλλεπαλλήλων πολεμικῶν πετειῶν, διὰ τὸ νοσῆδον τοῦ κλίματος· ἔνεκα τῶν κειμένων ἐλῶν καὶ διὰ τὸν ἐπισφαλῆ ὄρμον αὐτοῦ, σφαλέςτερον γενόμενον ἐκ τῆς νοθείας καὶ ἀμελείας κρατούντων, ἀπολέσαν πάντα τὰ πλεοεκτήματα καθιστῶντα αὐτὸ ἀξιόλογον ἐμπορεῖον τοῖς Ἑλλήτοισι· Ῥωμαίοις καὶ δὴ καὶ ὑστέρους κατακτηταῖς σήμερον, χάρις εἰς τὴν πρόδον τῶν αἰώνων, ἀστριανοὶ κάτοικοι καὶ πάροικοι δὲν ὑπόκεινται μὴ αὐθαίρετους ἀρπαγὰς καὶ λεηλασίας καὶ φόνους, οὐδὲ ἤτιον στεροῦνται ἐτι, πρὸς πολλοὺς ἄλλους καίσις, τοῦ ἀνθρώπου, ἐνὸς τῶν πρωτίτων. ἔλευθέρως προσφορὰς τῆς πρὸς τὸν Ὑψίστον τρεῖσιν, καταδικασμένοι νὰ ἐκκλησιάζωνται ὀρθόδοξοι καὶ δυτικοὶ ἐν ἐκκλησίᾳ στενοτάτης πενοτάτης καὶ ὅλων ἀνεπαρκεῖ εἰς τε τὸ πλήθος ἐκκλησιαζομένων καὶ εἰς τὰς ἐπιρρεῖας τῶν ὠρῶν, τόχημα σπηλαίῳ, οὐδὲ διὰ πολλῶν αἰτήσεων καὶ φθορῶν τυχόντες παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς ἀδείας νὰ μεγεθύνωσι τὸν κὸν τοῦ Θεοῦ. Οὐδ' ἐμπορικῶς ὁ λιμὴν τοῦ Δυρραχίου πάντη ἀκίνητός ἐστιν, εἰ μὴ ἔχει τὴν πάλαμ ζῶν, καὶ τοῦτο διὰ τοῦς προσηρημένους λόγους· μετὰ τῆς Αὔλωνος, μεσημβρ. αὐτοῦ 17 περίου ἀπεχούσης, καὶ τῆς Σκόδρας, ἀρκτικῶς ἕως 19 ἀπεχούσης ἀποτελεῖ τὰ τρία ἐμπορεῖα τῆς ἀνω καὶ κάτω Ἀλβανίας, ἅτινα ἐξάγουσι μὲν, εἰς Τεργέστην κυρίως, ἐγγχώρια προϊόντα, ἔλαιον, ἀραβόσιτον, ἔριον, δέρματα κυρίως προβάτων, σπορον καὶ ὄσπρια, εἰσάγουσι δὲ χειροτεχνήματα Γερμανικὰ καὶ ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ προϊόντα διὰ τὴν Δαλματικῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ Ἑλληνικῶν, πάλιν Ἐργεστής. Πόσον ἐνεργότερος ἦδύνατο εἶναι καὶ τὸ Δυρράχιον λιμὴν καὶ οἱ ἄλλοι δύο, ἐάν ἡ ἐκτετατὴ ἐκείνη πεδιάς ἐκαθαρίζετο ἐκ τῶν διακοπτόντων πολλαχοῦ τεματίων, καὶ ἐκαλλιεργεῖτο πλείοτερον καλλίτερον, ἐάν ἠνοίγετο συγκοινωνία εὐκολωτέρη ταχυτέρα μεταξὺ τῶν μεσογειῶν πόλεων καὶ καὶ ἐάν πρὸς τοὺς δυστυχεῖς καὶ ἀπόρους τὸ πλεονεκτήμα καὶ τὸν πόρον τῆς χώρας παρείχετο πόρος καὶ ἀπὸ τῶν ἐάν ἐκαθαρίζοντο οἱ λιμένες ἐκείνοι καὶ ἐπρομηθεύετο μετὰ προκυμαίων καὶ κρηπιδωμάτων καὶ ἀγκυροβόλων καὶ ἐφοιτῶντο ὑπὸ ἀτμοκινήτων! Ἄλλῃ, κατα Pouqueville [voyage en Grèce I. σ. 319] L'objet n'est pas l'objet de la prévoyance des Maîtres. Πρὸ ἡμισείας ἑκατονταετηρείδος τὸ Δυρράχιον κατεῖτο, εἰ πιστευτέον τῷ Pouquville περὶ τούτου 600 οἰκογενειῶν δυτικῶν χριστιανῶν μετὰ λατρινῶν ἀρχιεπισκόπου, ὃν ἔκτοτε οἱ καταδιωγμοὶ τῶν λουθηρῶν ἠνάγκασαν, τὴν ἔδραν αὐτοῦ νὰ μεταθέσῃ εἰς Κορβίναν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Κροίας, σιέπτερον τοῖς ὁμοδόξοις αὐτοῦ τοῖς φιλοπαλῆσι Ῥιζιταῖς, μετὰ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ῥόγου, ἡμερῶν τῶν Νορμάνων κτισθεῖσα, τῷ 1809 διὰ τὸν